

3. Концепція екологічної освіти України // Бібліотека Всеукраїнської Екологічної Ліги. – Серія „Екологічна освіта та виховання”. – 2004. – № 9. – 48 с.
4. Мамешина О.С. Методики эконсихологического исследования: Научно-методическое пособие. – Николаев: Изд-во Южнославянского института КСУ, 2006. – 110 с.
5. Мамешина О.С. Эколого-психологический тренинг для учащейся молодежи: Научно-практическое пособие. – Николаев: Изд-во Южнославянского института КСУ, 2006. – 94 с.
6. Добшикова Г.П. Введение в педагогическую системологию. Интегрально-системная, кардинальная педагогика. – Миасс, 2006. – 193 с.
7. Добшикова Г.П., Добшиков А.Е. Моделирование универсальной педагогической системы. – Миасс, 2003. – 157 с.
8. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI ст. // Освіта України. – № 47. – 12 жовтня. – 2001. – 34 с.
9. Підласий І.П. Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. – К.: Видавничий Дім „Слово”, 2004. – 616 с.
10. Стронг Х. Экологическая и духовная революции // Наша планета. – 1995. – Т. 7. – № 3. – С. 23-25.
11. Ясвин В.А. Психология отношения к природе. – М.: Смысл, 2000. – 456 с.

УДК 37.013

ОПКУНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЧЕРНЕЧИХ ЧИНІВ УГКЦ У ГАЛИЧИНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Комар І.В., к. пед. н., асистент

Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаніка

У статті проаналізовано основні форми опікунської роботи релігійних організацій Української греко-католицької церкви в Галичині на сучасному етапі. Розкрито діяльність закладів опіки деяких організацій у Львівській та Івано-Франківській областях. Визначено роль УГКЦ у вирішенні складних сучасних проблем опіки над дітьми-сиротами, дітьми та молоддю, позбавлених допомоги рідних.

Ключові слова: опіка, опікунська діяльність, релігійні організації, чернечі чини.

Комар И.В. ОПЕКУНСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ МОНАШЕСКИХ ЧИНОВ УГКЦ В ГАЛИЦИИ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ / Прикарпатский национальный университет имени Василия Стефанника, Украина.

В статье проанализированы основные формы опекунской работы религиозных организаций Украинской греко-католической церкви в Галиции на современном этапе. Раскрыта деятельность заведений опеки некоторых организаций во Львовской и Ивано-Франковской областях. Определена роль УГКЦ в решении сложных современных проблем опеки над детьми-сиротами, детьми и молодежью, лишенными помощи родных.

Ключевые слова: опека, опекунская деятельность, религиозные организации, монашеские чины.

Komar I. CUSTODIAL ACTIVITY OF MONASTIC RANKS OF UKRAINIAN GREER-CATHOLIC CHURCH IN HALYCHYNA ON THE MODERN STAGE / Precarpathian national University named after Vasyl Stefanyk, Ukraine

In the article the basic forms of guardian's work of religious organizations of the Ukrainian Greer-Catholic church are analysed in Galichina on the modern stage. Activity of establishments of watching over some organizations is exposed in the Lvov and Ivano-Francovsk areas. Certainly a role of Greer-Catholic church is in the decision of thorny modern problems of guardianship above children-orphans, children and young people, deprived help of native.

Key words: guardianship, custodial activity, religious organisations.

Відроджена Українська держава впевнено утверджується у світі, однак труднощі перехідного періоду і їхні незмінні супутники – економічні негаразди – залишають поза увагою органів влади багато невіршених соціальних проблем. Вимушене безробіття, трудова еміграція населення призвели до різкого збільшення кількості сиріт, безпритульних, педагогічно занедбаних дітей.

Великий досвід у царині опікунства нагромаджений у діяльності Української греко-католицької церкви (УГКЦ), яка в сучасній Україні є однією з найчисельніших і найвпливовіших релігійних організацій.

Опікунська діяльність греко-католицьких чернечих чинів на сучасному етапі ще не стала предметом окремого комплексного дослідження. Вона розглядається лише фрагментарно в контексті дослідження інших проблем, пов'язаних з діяльністю греко-католицької церкви загалом. Серед них слід назвати статті істориків Я.Глистюка та О.Турія [1], Б.Гудзяка [2], у яких розглянуто діяльність УГКЦ після проголошення незалежності України, з'ясовано її організаційний стан на сучасному етапі та проаналізовано значення окремих напрямків їхньої діяльності для українського суспільства. Проте автори суто історичних досліджень не заглиблювалися в педагогічний аспект проблеми опікунської діяльності чернечих чинів УГКЦ.

Для розкриття згаданої проблеми цінним джерелом є Документи Другого Патріаршого Собору [3], де керівниками та настоятелями сучасних греко-католицьких чернечих згромаджень подано матеріали про діяльність цих організацій від моменту їх створення до сьогодні. Такі дослідження написані з клерикальних позицій, але вони насичені вагомим фактичним матеріалом.

Метою статті є з'ясування ролі чернечих чинів УГКЦ у вирішенні складних сучасних проблем опіки над дітьми-сиротами, дітьми та молоддю, позбавлених допомоги рідних.

Відомо, що 96,1% греко-католицьких громад знаходиться, в основному, у західних областях України. Тому в аналізі опіки дітей і молоді чернечими чинами УГКЦ ми обмежимося територією Галичини, зокрема її трьох областей: Івано-Франківської, Львівської та Тернопільської.

Проблему опіки сиротами та дітьми, позбавленими допомоги рідних, можна з упевненістю назвати складною і такою, що потребує негайного вирішення. Про це говорять наступні цифри та показники статистики. За даними, наведеними в Державній доповіді про становище дітей в Україні в навчально-виховних закладах, закладах для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки, виховується близько 25 тисяч дітей, із них приблизно половина – в школах-інтернатах, близько 5 тисяч осіб – у будинках дитини системи Міністерства освіти і науки, 3 тисячі – у дитячих будинках системи Міністерства охорони здоров'я, 3,2 тисячі – в будинках-інтернатах Міністерства праці та соціальної політики України [8, 224]. У Івано-Франківській області було зареєстровано 1272 дитини-сироти, із них опіка була встановлена над 1255 особами. У Львівській області сиріт – 2141 дитина, під опікою – 2030. У Тернопільській області відповідно 941 і 784 дитини.

Окремим напрямком опіки над дітьми зазначеної категорії є усиновлення. Так, за останній звітний період в Івано-Франківській області було усиновлено 112, у Львівській – 170, а в Тернопільській – 59 дітей.

Проаналізувавши наведені цифри, можемо зробити висновок, що розподіл дітей-сиріт у державні опікунсько-виховні заклади чи їхнє усиновлення, не можуть вповні забезпечити догляд, допомогу усім потребуючим. Свідченням цього є те, що загальна кількість таких дітей значно перевищує кількість тих, над якими встановлена опіка.

Враховуючи складність проблеми та недостатнє її вирішення державою, слід звернутися до позитивного досвіду недержавних організацій, зокрема чернечих чинів УГКЦ, які ще наприкінці XIX ст. мали широку мережу опікунсько-виховних закладів для сиріт, дітей та молоді з бідних родин. Уже тоді греко-католицьке чернецтво організовано здійснювало опіку дітей за визначеними напрямками: 1) опіка над новонародженими-сиротами та дітьми дошкільного віку, позбавленими батьківського піклування; 2) матеріальна допомога дітям із незаможних сімей і моральне виховання школярів; 3) психологічна підтримка, сприяння молоді в професійній орієнтації.

Варто зазначити, що сьогодні Українська греко-католицька церква являє собою могутню організацію, яка має усі підстави продовжувати традиції опіки та піклування різними категоріями людей. Вона має Митрополію, три екзархати, 15 єпархіальних управлінь, 3300 громад, 2051 священнослужителя, 13 духовних навчальних закладів, у яких навчається понад 1500 студентів, 14 місій та два братства [5, 40].

На сучасному етапі в царині опіки активно працюють чернечі чини УГКЦ. Зокрема відновили свою діяльність всі дев'ять монаших спільнот, які активно працювали у сфері соціального захисту українців у Галичині до 1939 р. До таких згромаджень належать: отці і сестри Василяни, сестри Служебниці, сестри Йосифітки, сестри Йосафатки, сестри Мироносиці св. Вікентія, сестри Пресвятої Родини, сестри Милосердя та отці і сестри Студитського уставу. Розглянемо діяльність цих організацій більш детально.

Монахи і монахині Чину Святого Василя Великого (ЧСВВ), продовжуючи свої традиції, працюють у школах, добротинних інституціях, навчають дітей і молодь основ християнської моралі, створюють релігійні товариства та друкарні.

Яскравим прикладом впровадження позитивного досвіду освітньо-виховної діяльності монахинь ЧСВВ початку XX ст. є Католицька школа Св.Василя Великого, створена у 2001 р. у м. Івано-Франківську при монастирі сестер Василянок.

Мета діяльності школи – дотримуючись державного стандарту освіти, створити сприятливі умови для всебічного гармонійного розвитку дітей, забезпечення їхнього духовного і фізичного здоров'я,

максимального розкриття дітьми даних їм Богом талантів, здобуття початкової освіти. За Статутом одними з головними завданнями цього навчального закладу I-го ступеня є: виховання в учнів поваги до Конституції та державних символів України, прав і свобод людини та громадянина, почуття власної гідності, відповідальності перед Богом і законом за свої дії та ін.

Проте повноцінній роботі цього закладу перешкоджають труднощі об'єктивного характеру. Оскільки законодавство України не дозволяє релігійним громадам створювати державні навчальні установи, то монахині повинні реєструвати їх як приватні. А це у свою чергу вносить багато непорозумінь у такі питання, як заробітна плата педагогів, забезпечення шкільними підручниками та ін.

Важливою формою опікунсько-освітньої діяльності сучасного Згромадження монахинь Студиток є Школа Св. Софії у Львові. Вона створена у 2002 р. при Святопокровському монастирі сестер. Це початкова школа, яка працює за особистісно-орієнтованою методикою навчання та виховання.

Навчальна програма, окрім загальноосвітніх предметів, включає ранкові зустрічі-молитви, вивчення катехизму та християнської етики. Вона є важливим чинником, котрий допомагає дітям на обґрунтованому теоретичному та практичному рівнях, усвідомити християнські цінності.

Більшість педагогічного колективу школи Св. Софії складають світські учителі. Але поряд з ними для українських дітей працюють і монахині Святопокровського монастиря сестер Студиток. Зокрема вони є вчителями катехизму, християнської етики, а також виконують функції опікунок. Окрім цього, з педагогічним колективом школи постійно співпрацює представниця монастиря, яку ознайомлюють з проблемами навчального закладу, спільно з монахинями приймають рішення для їх вирішення.

Проте на шляху створення школи Св. Софії та в її діяльності керівництво та черниці постійно стикаються з такими ж проблемами, як і сестри Василянки. Це перешкоди в реєстрації навчального закладу, недостатнє забезпечення підручниками та ін.

За підтримки та допомоги держави, могла б розвинути широка мережа подібних шкіл. Такі навчально-виховні заклади під керівництвом монахинь УГКЦ є важливим напрямком опікунської діяльності чернецтва, спрямованим на гармонійний розвиток, виховання української дитини. Вони у своїй роботі керуються християнськими цінностями, милосердям, оскільки тут навчається значна кількість сиріт та дітей з малозабезпечених родин. Це, у свою чергу, стало б вагомим вчинком у вирішенні складних сучасних проблем опіки дітей і молоді.

Згромадження сестер Йосафаток у сучасній Україні має 8 осередків на Львівщині, Тернопільщині і Волині. Вони працюють у школах, проводять місійну діяльність. Своім важливим завданням вбачають молитву за єднання між народами світу різних віросповідань, оскільки на гербі згромадження сестер Йосафаток написано: "Господи, подай святу єдність!" [3, 223].

Після здобуття Україною незалежності відродило свою роботу і Згромадження сестер Службниць, яке сьогодні налічує 25 осередків в Україні. Їхніми головними завданнями є: організація літніх дитячих таборів, догляд одиноких немічних і перестарілих людей вдома, медична допомога хворим у лікарнях, сприяння в наданні гуманітарної допомоги малозабезпеченим родинам, психологічна підтримка ув'язнених та молоді в боротьбі з наркотичною залежністю [7, 12].

Чернеча спільнота сестер Мироносиць продовжує опікуватися сиротами, виховує дітей в дусі християнської моралі. Свідченням цього є робота монахинь в державних школах та дошкільних закладах, де вони проводять уроки християнської етики. Окрім цього, сестри Мироносиці здійснюють матеріальну та психологічну опіку малозабезпечених сімей.

Традиції опікунської діяльності з початку ХХ ст. продовжують сьогодні сестри Пресвятої Родини. Із цього приводу в їхніх Конституціях зазначено: "Харизмою нашого Згромадження є християнське виховання дітей і молоді, опіка над сиротами" [6, 4]. Так, у Чорткові на Тернопільщині силами черниць створений будинок "Божого милосердя", де вони допомагають дітям, хворим на церебральний параліч. Там же сестри організували притулок для одиноких перестарілих людей.

Сестри Милосердя Св.Вікентія продовжують роботу в царині медичної опіки, працюючи в Шпиталі ім. А.Шептицького у Львові, де виконують обов'язки медсестер та господарсько-адміністративну роботу. Деякі монахині працюють у Львові в харитативній організації "Біло-жовтий Хрест" [9, 335], де здійснюють соціальну та духовну опіку над найбільш вразливими верствами населення.

Сучасні Згромадження Сестер Йосифіток та Отців Редемптористів теж працюють у сфері християнського виховання української молоді. Їхня діяльність знаходить своє відображення в катехизації різних вікових груп – навчанні християнської етики, моралі. Засобами катехизи вони визначили педагогіку таїнств, реколекції, духовне наставництво. Результатом такої роботи є "усвідомлення самим собою й іншими непорушної гідності кожної людської особи" [4, 178].

У незалежній Україні до названих чернечих організацій приєднався ряд нових чоловічих та жіночих згромаджень: Отці Салезіяни Св.І.Боска, спільнота "Мілес Єзу" (Воїн Ісуса), Згромадження сестер Катехиток Св.Анни, Згромадження сестер Салезіанок, Сестри Святої Євхаристії, Згромадження Пречистої Диви Марії сестер-місіонерок любові. Усі ці чернечі спільноти теж активно працюють у царині опіки дітей і молоді – створюють недільні школи, здійснюють катехизацію, надають матеріальну допомогу малозабезпеченим родинам та їхнім дітям.

Отже, сьогодні в Україні під керівництвом чернечих об'єднань функціонує ряд опікунсько-виховних закладів: школа Св.Василія Великого (сестри Василянки), школа Св.Софії (при допомозі сестер Студиток); Будинок "Божого милосердя" для хворих дітей (сестри Пресвятої Родини), школа-інтернат під опікою сестер-місіонерок любові [10, 7], недільна школа спільноти "Мілес Єзу".

На тлі розвитку недержавних закладів опіки вагоме місце посідають створені Церквою харитативні організації, працівниками яких є представники чернечих чинів. Серед таких благодійних організацій слід виділити діяльність Фонду "Карітас" УГКЦ, центром якого є Львів, а філіали працюють у всіх західних областях України та в Одесі.

Роботу цієї благодійної організації, для прикладу, проілюструє діяльність Івано-Франківської філії "Карітас Івано-Франківськ", створеної в 1992 р. з ініціативи Єпископа-Ординарія Івано-Франківської єпархії Софрона Дмитерка. Основна мета Фонду – безкорислива благодійна діяльність, спрямована на верстви населення, які потребують соціальної допомоги та захисту, і передбачає надання безоплатних послуг, матеріальної, фінансової допомоги.

Першим напрямком цієї організації було створення благодійної їдальні при Катедральному Соборі Святого Воскресіння в Івано-Франківську. Тут забезпечували разовим гарячим харчуванням осіб без місця проживання та людей, які знаходились за межею бідності. За допомогою міської влади в благодійній їдальні сьогодні харчується 270 осіб з числа малозабезпечених верств населення.

Така робота активно впроваджується в районних центрах Івано-Франківської області. Зокрема, 200 осіб щоденно отримують гарячі обіди в благодійних їдальнях Фонду в Галичі, Калуші, Рогатині, Бурштині, смт. Букачівці.

Із самого початку існування в "Карітас Івано-Франківськ" функціонує соціальний підрозділ, який збирає та розподіляє гуманітарну допомогу (речі повсякденного побуту, одяг та взуття) для дитячих інтернатів, будинків перестарілих, лікарень.

Завдяки спільним зусиллям Карітасу та молодіжної спільноти "Лицарі Милосердя" проводиться благодійна акція "Сирітський портфель", результатом якої у 2007 р. стала адресна допомога для 90 дітей (сиріт, напівсиріт, дітей-інвалідів, дітей із багатодітних сімей) у вигляді портфельків, укомплектованих необхідним шкільним приладдям.

"Карітас Івано-Франківськ" проводить і такі благодійні акції, як "Година твоєї праці – дар Господові"; "Різдвяна свічка", "День людей похилого віку", конкурс малюнка "Ми за майбутнє без СНІДу".

У співпраці з Мальтійською службою допомоги щорічно організовується акція "Святий Миколай іде до сиріт". Її результат у 2007 р. – допомога для 700 дітей з Угорницької, Микулчинської, Перегінської, Яблунівської шкіл-інтернатів, Долинського та Залучанський дитячих будинків (Івано-Франківської області).

Окрім цього, налагоджено співпрацю Івано-Франківського обласного управління в справах сім'ї та молоді з представниками греко-католицької церкви в питаннях опіки над сім'ями. Зокрема Церквою створено Комісію у справах родини, пріоритетними напрямками роботи якої є матеріальна, соціально-педагогічна та психологічна допомога малозабезпеченим сім'ям та їхнім дітям.

Отже, в незалежній Україні греко-католицька церква відновила свою опікунську діяльність, яку реалізує із врахуванням власного позитивного досвіду першої половини ХХ ст. У вирішенні сучасних проблем опіки дітей і молоді важливе місце займають монаші чини УГКЦ, які працюють поряд із державними та іншими благодійними організаціями. Провідною рисою діяльності чернечих чинів залишається поєднання матеріальної допомоги з моральною, психологічною та духовною опікою, що сприяє християнському вихованню дітей та формуванню національно свідомих громадян України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Глистюк Я., Турій О. Греко-католицьке чернецтво в релігійному житті України, 1939-2001 роки // Ковчег: Науковий збірник із церковної історії. – Львів. – 2001. – Ч. 3. – С. 360-377.
2. Гудзяк Б. Релігійне життя в Україні у перші п'ять років незалежності // Ковчег: Науковий збірник із церковної історії. – Львів. – 2000. – Ч. 2. – С. 165-189.
3. Документи Патріаршого Собору УГКЦ. Перша сесія. – Львів: Свічадо, 1998. – 325 с.

4. Загальний катехитичний довідник. – Львів: Свічадо, 1999. – 300 с.
5. Інформаційний звіт Державного Комітету Релігії України "Про стан і тенденції розвитку релігійної ситуації та державних церковних відносин в Україні у 2003 р." // Людина і світ. – 2004. – № 3. – С. 39-43.
6. Конституція Згромадження Сестер Пресвятої Родина. – Львів, 1994. – 104 с.
7. Конституція і директиви Згромадження Сестер Службниць Непорочної Діви Марії. – Рим-Торонто, 1982. – 120 с.
8. Державна доповідь про становище дітей в Україні (надана Міністерством України у справах сім'ї, дітей та молоді). – К., 2005. – 240 с.
9. Процак П. Діяльність Згромадження сестер Милосердя Святого Вікентія – складова частина соціальної акції УГКЦ // Церква і соціальна проблема: Матеріали міжнародної наукової конференції. – Львів, 1993. – С. 332-336.
10. Сестри-місіонерки любові // Мета. – 1996. – Ч. 1-2 (80-81). – 10 січня. – С. 7.

УДК 372.8:811

СПЕЦИФІКА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

Король С.В., викладач

Хмельницький національний університет

У статті автор досліджує проблему навчання іноземній мові студентів технічних університетів і визначає особливості цього навчання. Актуальність піднятої проблеми полягає у тому, що сьогодні існує суперечність між соціальним замовленням на висококваліфікованого фахівця, який добре володіє іноземною мовою і може використовувати її у своїй професійній діяльності та невисоким рівнем підготовки випускників технічних спеціальностей з іноземної мови.

Ключові слова: спрямованість навчання, іноземні компетенції, професійне спілкування.

Король С.В. СПЕЦИФИКА ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКИХ УНИВЕРСИТЕТОВ / Хмельницкий национальный университет, Украина.

В своей статье автор исследует проблему обучения иностранному языку студентов технических университетов и определяет особенности данного обучения. Актуальность затронутой проблемы заключается в том, что сегодня существует противоречие между социальным заказом на высококвалифицированного специалиста, который хорошо владеет иностранным языком и может использовать его в своей профессиональной деятельности и невысоким уровнем подготовки выпускников технических специальностей по иностранному языку.

Ключевые слова: направленность обучения, иноязычные компетенции, профессиональное общение.

Korol S.V. PECULIARITIES OF LEARNING FOREIGN LANGUAGES BY THE STUDENTS OF TECHNICAL PROFESSIONS / Khmelnytskyi Nationality University, Ukraine.

This article deals with the problem of learning foreign languages by the students of technical professions and defines peculiarities of this learning. The urgency of the mentioned problem consist that today there is a contradiction between the social order for the highly skilled expert who well knows foreign language and can use it in the professional work and a low preparation level of graduates of technical specialties on foreign language.

Key words: orientation of learning, another language competence, professional dialogue.

Глобалізація світової економіки, розширення міжнародних зв'язків обумовлюють підвищення ролі іноземних мов у сучасному світі. Протягом останнього десятиріччя в нашій країні значно виріс інтерес до вивчення іноземних мов і підтвердженням цьому є відкриття в багатьох вищих навчальних закладах факультетів, на яких іноземна мова вивчається як спеціальність, та тривалий попит, яким користуються ці фахівці. Випускники мовних вузів знаходять своє місце у професійному світі як учителі, викладачі, перекладачі тощо.

Однак сьогодні все частіше в оголошеннях про прийом на роботу спостерігається тенденція, коли запрошуються менеджери, економісти, інженери зі знанням однієї або двох іноземних мов. Це є свідченням того, що з'являється попит на фахівців економічних та технічних спеціальностей з належним